

Damuta Banaszak

ARCHEOLOGIA PODWODNA. SKARBY Z JEZIOR WIELKOPOLSKI I BRANDENBURGII

W roku 2005 Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy rozpoczęło współpracę ze Stowarzyszeniem Kulturland Brandenburg z Poczdamu, która zaowocowała zorganizowaniem wspólnej wystawy „Wielkopolska kolebką chrześcijaństwa w Polsce” prezentowanej w tymże roku w muzeum mieszczącym się w zamku biskupów brandenburskich w Ziesar.

Kolejnym wspólnym projektem podjętym w roku 2006 przez Stowarzyszenie Kulturland Brandenburg, Dominikanerkloster Prenzlau, Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy i Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie była realizacja wystawy „Archeologia podwodna. Skarby z jezior Wielkopolski i Brandenburgii” (w wersji niemieckiej „Vom Wasser bewahrt. Unterwasserfunde aus Brandenburg und Wielkopolska”). Taki temat został zaproponowany przez Stowarzyszenie Kulturland Brandenburg, które corocznie podejmuje jeden wybrany motyw aranżowany w różnych miejscach i w różnorodny sposób. Dla roku 2007 tematem przewodnim była woda (Fokus Wasser). Ekspozycja prezentowana była w trzech różnych ośrodkach: Dominikanerkloster w Prenzlau (30. 06. – 15. 08. 2007r.), w Museumshaus „Im Guldernen Arm” w Poczdamie (30. 08. – 10. 10. 2007r.) i w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie (30. 10. 2007r. – 29. 02. 2008r.).

Woda jest miejscem, w którym zachowały się świadectwa minionych czasów, w tym i takie przedmioty (np. drewno, skóra), które w innych warunkach nie przetrwałyby do współczesności. Pokazane na wystawie zabytki pochodziły z 3 ośrodków, w których woda odgrywała ważną rolę (dostarczała pożywienia, chroniła, umożliwiała przemieszczanie się) – Ostrowa Lednickiego, Gniezna i Seehausen. W każdym z muzeów, w których miała miejsce wystawa ośrodki te prezentowano w podziale chronologicznym lub terytorialnym.

Boгатy zbiór zabytków z Ostrowa Lednickiego – wyspy związanej z początkowymi dziejami Polski i jej pierwszymi władcami, został pozyskany podczas badań podwodnych prowadzonych przez archeologów z Uniwersytetu M. Kopernika w

Toruniu. Eksponowane na wystawie zabytki reprezentowały różne dziedziny życia wczesnośredniowiecznych (X – XII w.) mieszkańców Ostrowa Lednickiego i podzielone zostały na kilka grup: militaria, rzemiosło, rybołówstwo i rolnictwo oraz przedmioty codziennego użytku.

Gniezno, które również ściśle związane jest z początkami państwa polskiego otoczone było przez kilka jezior. Jednak na ekspozycjach „Archeologia podwodna” pokazywane, były zabytki z późniejszych dziejów miasta (XV – XVII w.). Najważniejszy element gnieźnieńskiej kolekcji stanowiły kafle piecowe – gotyckie i renesansowe. Oprócz nich z bogatych zbiorów MPPP w Gnieźnie zobaczyć można było także fragment drewnianego wodociągu, szkiełka witrażowe i przedmioty codziennego użytku (np. torby skórzane).

W położonej nad jeziorem Oberuckersee, miejscowości Seehausen, w pobliżu Prenzlau, od XIII do XVI w. istniał klasztor cysterek. Obecnie nie pozostał po nim żaden ślad, jedynie w wodach jeziora Oberuckersee zachowała się duża ilość przedmiotów używanych przez mniszki: naczynia ceramiczne, figurki, odznaki pielgrzymie, pieczęcie i przybory pisarskie, przedmioty codziennego użytku (noże, szpilki, igły, napastrki), zabawki. Zbiór ten jest największym, pochodzącym z jednego klasztoru w północnych Niemczech.

Honorowy patronat nad ekspozycją objęli Premier Brandenburgii Matthias Platzek oraz Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak. Kuratorami wystawy byli Danuta Banaszak i Tomasz Janiaka ze strony polskiej oraz Anne-Katrin Ziesak ze strony niemieckiej, autorem aranżacji plastycznej (odmiennej w każdym z trzech miejsc) był Enrico Oliver Novka.

W każdym z miejsc, w których można było oglądać wystawę „Archeologia podwodna” cieszyła się ona dużym zainteresowaniem mediów i zwiedzających. Dzięki temu umożliwiła mieszkańcom dwóch regionów i krajów poznać choć część historii sąsiadów.

Foto 1. Prenzlau- w trakcie wernisażu w Dominikanerkloster (fot. B. Michalska).
Photo 1. Prenzlau- während der Vernissage im Dominikanerkloster (Photo: B. Michalska)

Foto 2. Poczdam- ekspozycja militariów z Ostrowa Lednickiego (foto. Ch. Oehrlein)

Photo 2. Potsdam- Exposition der Militaria aus Ostrow Lednicki (Photo: Ch. Oehrlein)

Foto 3. Gniezno- fragmenty ekspozycji (fot. B. Michalska).
Photo 3. Gnesen- Fragmente der Exposition (Photo: B. Michalska)